



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 502/2016-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. júna 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Jarmilou Machovou, Štúrova 20, Košice, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Košice I sp. zn. 11 Ps 9/2011 z 9. mája 2012 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako neprípustnú.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. Jarmilou Machovou, Štúrova 20, Košice, ktorou namieta

porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 Ps 9/2011 z 9. mája 2012 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

Zo sťažnosti a z jej prílohy vyplýva, že sťažovateľka bola rozsudkom okresného súdu sp. zn. 11 Ps 9/2011 z 9. mája 2012 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) obmedzená v spôsobilosti na právne úkony a bol jej ustanovený opatrovník, ktorému okresný súd vymedzil rozsah opatrovníckych práv a povinností. Ďalšími výrokmi napadnutého rozsudku okresný súd upustil od doručenia rozsudku sťažovateľke, rozhodol o náhrade trov účastníkov konania i náhrade trov štátu. Napadnutý rozsudok nadobudol právoplatnosť 19. júna 2012.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uvádza:

*„Uvedený rozsudok mi nikdy nebol doručený, pričom pred jeho vynesením som nebola predvolaná na súd a súdom vypočutá. Tú skutočnosť, že som bola súdom obmedzená v spôsobilosti na právne úkony, som sa dozvedela pri mojich kontaktoch s úradmi, kde odmietali so mnou rokovať práve s poukazom na túto skutočnosť. Stalo sa tak napríklad v Sociálnej poisťovni, keď som chcela požiadať o predčasný starobný dôchodok. Rovnako sa to prejavilo aj tým, že mi bolo odňaté živnostenské oprávnenie.*

*Kedže som presvedčená o tom, že môj súčasný zdravotný stav neodôvodňuje obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, rozhodla som sa podniknúť právne kroky smerujúce k navráteniu plnej spôsobilosti. Od advokáta som sa pritom dozvedela, že sa tak môže stať iba cestou súdu. Prostredníctvom právneho zástupcu som preto 26. 02. 2016 nahliadla do spisu OS Košice I. sp. zn. 11 Ps 9/2011. Až pri tejto príležitosti som sa dozvedela o vyššie uvedenom obsahu rozsudku o obmedzení mojej spôsobilosti na právne úkony...*

*Zo spisu predovšetkým vyplynulo, že v súlade s ustanovením § 187 ods. 1 O. s. p. mi bol ustanovený za opatrovníka v prebiehajúcim konaní [REDAKOVANÉ], zamestnanec OS Košice - okolie.*

*Podľa môjho presvedčenia k ustanoveniu opatrovníka došlo v rozpore s § 29 ods. 6 O. s. p., podľa ktorého za opatrovníka ustanoví súd osobu pôsobiacu v rodinnom, pracovnom, kultúrnom, príp. v inom prostredí, ktoré je účastníkovi blízke. Súd môže ustanoviť za opatrovníka aj obec. Súd nemôže ustanoviť za opatrovníka zamestnanca súdu, ktorý prejednáva vec.*

*Z citovaného ustanovenia je zrejmé, že prednostne má byť za opatrovníka ustanovená osoba, ktorá zastupovaného osobne pozná. Ak sa takáto nenájde, potom by sa mala stať opatrovníčkou obec a len v krajnom prípade by mal túto funkciu zastávať zamestnanec súdu.*

*Napriek uvedenému a v rozpore s uvedeným mi bol za opatrovníka ustanovený zamestnanec OS Košice - okolie, teda súd pri ustanovení opatrovníka aplikoval poslednú variantu bez toho, aby boli vylúčené tie varianty, ktoré mali podľa zákona prednosť. Vznikol tým stav, v dôsledku ktorého úlohou brániť moje práva v konaní bola poverená osoba (súdny úradník), ktorá nemala vôbec žiadnu vedomosť o mne...*

*Možno vzhľadom na vyššie uvedené konštatovať, že v konaní som bola zastúpená opatrovníkom, ktorý bol ustanovený v hrubom rozpore so zákonom.*

*Ďalej je zo spisu zistiteľné, že ustanovený opatrovník sa nezúčastnil pojednávania, a teda ani nijako moje práva a oprávnené záujmy nezastupoval. Neúčast' na pojednávaní ani neospravedlnil a už vonkoncom nežiadal o odročenie pojednávania za tým účelom, aby sa ho mohol zúčastniť.*

*Vychádzajúc z teraz uvedeného možno ďalej konštatovať, že moje zastúpenie v konaní zo strany súdom ustanoveného opatrovníka bolo rýdzo formálne a úloha opatrovníka sa obmedzila prakticky len na to, aby sa mu doručil rozsudok, a aby takto mohol nadobudnúť právoplatnosť.*

*Dosiaľ uvedené sa dá zhrnúť tak, že celé súdne konanie nielenže prebehlo bez mojej osobnej účasti a bez toho, aby mi čokoľvek bolo súdom doručené (teda v intenciách § 187 ods. 2 a § 189 O. s. p), ale aj bez toho, aby som bola v konaní zákonným spôsobom zastúpená. Postupom súdu došlo k úplnému odňatiu súdnej ochrany pre mňa, teda k popretiu samotnej podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.“*

Podľa názoru sťažovateľky:

*„Okrem vyššie spomínaných hrubých pochybení procesno-právneho charakteru ani z vecného hľadiska nemožno napadnutý rozsudok považovať za ústavne konformný.*

*Vzhľadom na nejasné, nepresné a veľmi široké formulácie použité vo výroku rozsudku pri definovaní rozsahu obmedzenia mojej spôsobilosti na právne úkony (najmä v bode 2) možno dôjsť k tomu praktickému záveru, že pri možnej extenzívnej aplikácii tohto výroku ide v skutočnosti o takmer úplné pozbavenie spôsobilosti na právne úkony. Pritom výrok o obmedzení spôsobilosti na právne úkony by mal byť formulovaný maximálne presne a jednoznačne tak, aby prípadný extenzívny výklad bol vylúčený.“*

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka uvádza:

*„Som toho presvedčenia, že hoci napadnutý rozsudok sa stal právoplatným ešte v r. 2012, moju sťažnosť i napriek tomu treba považovať za včas podanú.*

*Za situácie, keď som o súdnom konaní nemala žiadne oficiálne informácie, nebola som na súd predvolaná a rozsudok (ale ani iné písomnosti) mi nebol nikdy doručený, nie je možné zákonnú lehotu podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde počítať od právoplatnosti napadnutého rozsudku, ale len od momentu, keď prostredníctvom právneho zástupcu som sa oboznámila s napadnutým rozsudkom a s obsahom súdneho spisu. K tomu došlo 26. 02.2016, čo je možné zistiť z úradného záznamu o nahliadnutí môjho právneho zástupcu do súdneho spisu.*

*Ďalej som z procesno-právneho hľadiska presvedčená o tom, že som oprávnená túto sťažnosť podať sama a za tým účelom sama poveriť advokáta právnym zastupovaním v konaní, teda urobiť tieto právne kroky bez súhlasu môjho brata ako súdom ustanoveného opatrovníka v zmysle napadnutého rozsudku...“*

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľka žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

*„1. Okresný súd Košice I. v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Ps 9/2011 porušil základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.*

2. *Rozsudok Okresného súdu Košice I. č. k. 11 Ps 9/2011-53 z 09. 5. 2011 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.*

3. [REDACTED] *priznáva náhradu trov právneho zastúpenia.*“

## II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Napriek tomu, že v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu bola sťažovateľka právoplatne obmedzená v spôsobilosti na právne úkony okrem iného v rozsahu „*samostatného vystupovania a konania pred štátnymi alebo neštátnymi orgánmi a organizáciami*“, majúc na zreteli svoj názor vyslovený v judikatúre (I. ÚS 313/2012, II. ÚS 10/95), pristúpil ústavný súd k prieskumu sťažnosti na účely posúdenia, či

napadnutým rozsudkom okresného súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, mohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Zmyslom a účelom tejto zásady je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

Podľa § 186 ods. 3 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony môže podať i ten, kto bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony.

Podľa § 190 OSP vydaný rozsudok súd zruší, ak sa neskôr ukáže, že pre pozbavenie alebo obmedzenie spôsobilosti na právne úkony neboli podmienky.

Z citovaného textu § 186 ods. 3 OSP vyplýva, že návrh na začatie konania o vrátenie spôsobilosti na právne úkony môže podať aj fyzická osoba, ktorá bola zbavená spôsobilosti na právne úkony (alebo bola v spôsobilosti obmedzená), a to aj bez súčinnosti ustanoveného opatrovníka.

Inštitút zrušenia rozsudku o pozbavení alebo obmedzení spôsobilosti (§ 190 OSP) sa ale odlišuje od inštitútu vrátenia spôsobilosti podľa § 186 ods. 3 OSP. Ustanovenie § 190 OSP umožňuje prostredníctvom časovo neobmedzenej autoremedúry zrušiť pôvodný rozsudok príslušného všeobecného súdu, ktorý bol vydaný v rozpore s objektívne existujúcim skutkovým a právnym stavom, a to bez potreby revízie pôvodného rozsudku v rámci odvolacieho konania. Na rozdiel od rozhodnutia v dôsledku zmeny pomerov (§ 186 ods. 3 OSP) má zrušenie pôvodného nesprávneho rozsudku podľa § 190 OSP spätnú účinnosť v tom smere, že po jeho právoplatnosti sa na osobu, o ktorej spôsobilosť na právne úkony ide, hľadí, akoby nikdy nebola pozbavená (obmedzená) spôsobilosti na právne úkony. Všeobecný súd môže zrušiť rozsudok, ktorým došlo k obmedzeniu alebo pozbaveniu spôsobilosti na právne úkony bez návrhu, ale aj na návrh, a to aj osoby, ktorej sa pôvodný rozsudok týka (k tomu pozri aj KRAJČO, J. et al. *Občiansky súdny poriadok*, I. diel, V. aktualizované vydanie. Bratislava: EUROUNION, 2010, s. 772; R 76/1979).

Z uvedeného vyplýva, že Občiansky súdny poriadok poskytuje sťažovateľke právny prostriedok nápravy – návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu, ktorým sa mohla (a stále môže) domáhať preskúmania podmienok obmedzenia jej spôsobilosti na právne úkony, prípadne môže podať aj návrh na zrušenie napadnutého rozsudku okresného súdu. Uvedené právne prostriedky umožňovali (a stále umožňujú) sťažovateľke dosiahnuť účinnú nápravu vzhľadom na právomoc okresného súdu rozhodovať o návrhoch vo veciach spôsobilosti na právne úkony (§ 186 a nasl. OSP).

Zo sťažnosti a z jej prílohy nevyplýva, že by sťažovateľka podala návrh na vrátenie plnej spôsobilosti na právne úkony okresnému súdu, prípadne návrh na zrušenie napadnutého rozsudku okresného súdu ako účinné prostriedky ochrany jej základných práv a slobôd.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd, poukazujúc na svoje subsidiárne postavenie pri ochrane základných práv a slobôd, zdôrazňuje, že sťažovateľka nie je oprávnená vyberať si orgán verejnej moci, ktorý jej má poskytnúť právnu ochranu ňou označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že sťažovateľka nevyužila právny prostriedok, ktorý jej osobitný zákon (Občiansky súdny poriadok) na ochranu jej základných práv proti napadnutému rozsudku okresného súdu, ako i postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, účinne poskytuje (§ 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde), a tým nesplnila podmienky na prijatie jej sťažnosti na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd z obsahu sťažnosti nezistil, že by k nesplneniu podmienky prípustnosti sťažnosti podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde došlo zo strany sťažovateľky z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde), sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2016